

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 38.

Stockholm den 18 Sept. 1913

6:e årg.

Prenumerationspris: 1/4 år . . . kr. 4: 50 1/2 år . . . kr. 2: 50 3/4 " . . . " 3: 50 1 " . . . " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Klarabergsgatan 48, två tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningsstid: kl. 11—12. Sthlm 1913, F. Englund's Boktr.	Expedition och Annonskontor: Klarabergsgatan 48, två tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	--	---

"I tidens frågor".

"I tidens frågor" har blifvit så godt som en stående rubrik i dagbladen. Det allmänna medvetandet är för närvarande fyllt af religiösa, politiska och sociala funderingar. Kvinnofrågan hör till de hetsigt diskuterade. Detta är i och för sig uppiggande, då det bevisar frågans räckvidd och allvar. Men i ofvan berörda, låt oss säga sakrala meditationer blanda sig emellertid högst profana iakttagelser af det fordom s. k. vackra könet. Man konstaterar hos »nutidskvinnorna», hos »damerna» en tilltagande oblyghet i väsendet, som får sitt mest stötande uttryck i de moderna friluftsbaden och den offentliga dansen. Men utom vid dessa altaren för kroppskultur träder oblygheten i dagen i allmänna lifvet på många sätt: genom den alltför genomsiktliga dräkten, trikåstramande kjolar, spindelväfsstrumpor o. s. v. Icke nog härmed. »Damer» hänsynslöshet, deras ringa respekt för påbud och författningar eller god ton visar sig på ett retsamt sätt, bland annat i envisheten med de mördande hattnålarna och ohöflighet mot medpassagerare under åtskilliga färdelsätt. »Nutidskvinnornas» perversa smak för det sensationella och ruskiga kommer till synes i lystenhet efter nyckelromaner, rafflande teaterstycken, biografdramer o. s. v.

Vi tro att, vare sig beklagandet eller ogillandet af dessa feminina olater komma från manligt eller

kvinnligt håll, de klagande ha rätt att opponera sig och rätt att döma ganska strängt. Företeelserna äro så långt ifrån sympatiska, att de rent af äro pinsamma.

Men vi opponera oss mot den generalisering, som inlägges i beteckningen »nutidskvinnan» och »nutidsdamen».

Demokratiens böljor ha länge gått höga. Kaféflickan, cigarrförsäljerskan, den absolut ouppfostrade dottern ur hvilket rätt hem som helst har länge titulerats fröken och rätt länge allmänt gått klädd ungefär lika med den väluppfostrade flickan från det goda handverks-, bonde- eller herrskapshemmet. Vid en hastig blick är det på visst afstånd icke så lätt att hänföra någondera till sin rätta kategori.

Och sedan hela horder af ynglingar ur fullkomligt obildade hem efter realskoleexamen komma sig upp i egenskap af bokhållare, kassörer, inspektorer, förmän o. s. v. och bli »herrar», är det nu myllrande godt om herrskapspublik vid alla tillfällen. Bland detta myller af »damer» och »herrar» försvinner den educerade fina flickan eller herrn som knappnålen i höstacken.

Med den starka sträfvan att komma högre upp, som råder öfverallt inom de lägre klasserna, ha vi ingenting annat att vänta än årligen högre procenttal »herrska» ur de lager, för hvilka begreppen för-

fining och kulturarbete för dess egen skull äro absolut okända.

Arbetarsonen och arbetardottern från landet äro öfvertygade, att de ha blifvit herrskap så fort de kommit till stad, tituleras herrn och fröken och få de materiella behofven en smula bättre tillgodosedda. Förmodligen få vi se emot ännu friare fasoner å kvinnosidan än hittills.

Men vi förutskicka protester mot detta rättegångsväsen riktadt mot nutidskvinnan öfver lag. För den verkliga nutidsdamen finns en gräns, som hon aldrig öfverskrider, den odlade smakens gräns åtminstone. Den imiterade fröken eller frun — och hur godt om den senare sorten är det ej i vår tid, då de imiterade herrarna äro legio — har sällan en regulator inombords.

Men ingenting annat än en närmare bekantskap med de verkliga damerna kan bota den missmodige pessimisten från hans agg till »tiden».

Aldrig faller det oss in att notera den gränslösa råhet på »herr»-sidan, som tar sig uttryck i dåd, öfverfall, oanständighet, svärjande, skräll etc., speciellt på »nutidsmannens» konto. Den verkliga nutidsmannen, det är arbetshjälten med blick för perspektiv och ideal. Mannen med det allvarliga sträfvandet att på ett eller annat sätt stegra det nationella arbetets afkastning och på samma gång bereda hvarje deltagare i arbetet hans skäliga andel i vinsten, hvarigenom äfven arbetaren med handen kan bli delägare i de öfre klassernas förmåner: egendom och bildning.

Men då vi energiskt göra rättvisa åt männen, skilja på äkta och imiterade herrar, kunna vi väl också ha anspråk på att själfva bli behandlade åtminstone med en smula esprit. I stället tagas alla kvinnor i klump. Utmärkta husmödrar, läkare, magistrar, uppfostrarinnor, plikttrogna, korrekta arbetare i alla branscher tagas tillsammans med små oborstade tossor, som rent af sakna begrepp om att de uppföra sig simpelt.

I afsaknaden af begrepp ligger dock en ursäkt. Om man betänker på hvad sätt många af dessa med fog kalftrade vuxit upp, hur de från födelsen i osund trångboddhet vants vid gemensamhet med fäder, bröder eller andra män under alla livets förhållanden, hur deras stackars öron liksom bombarderats med råheter ända från barnaår, ja, då blir deras okänslighet för det passande åtminstone fattlig.

Vår tids manliga kritiker böra tillägna sig åtminstone så mycken bibelkunskap, att de icke vänta sig kunna hämta drufvor af tistel. I anslutning härtill blir det frestande att citera en liten bit ur ett danskt blad från 1905:

Min Bedstemoder sagde altid til sine giftefærdige Søner: "Tag en velopdragen Pige; det gaar ikke i Længden med de uopdragne!"

Nu er der maaske nok en Del Forskel paa, hvad Bedstemo'r forstod ved Velopdragenhed, og hvad man nu

om Stunder i al Almindelighed mener dermed, og jeg tror sikkert, at hun vilde have protesteret hæftigt, dersom man havde fortalt hende, at en velopdragen Pige f. Eks. meget godt kunde bade i Herreselskab!

Tiden er i mangt og meget gaaet frem, heldigvis, men Bedstemo'rs Raad har alligevel sin Værdi ogsaa for Nutiden, forsaavidt som Velopdragenheden jo omfatter baade Selvbeherskelse og Erkendelse af Pligt overfor sine Omgivelser, menneskelige Dyder, der ikke kan kaldes andet end højst værdifulde i et Samliv.

Disse Par Linier har imidlertid aldeles ikke til Hensigt at drøfte Maader og Veje, hvorpaa disse saa anbefalelsesværdige Egenskaber erhverves; jeg vil blot løselig henkaste en Forespørgsel til vore "pur-unge" og "endnu-unge" Damer, om de ikke vil give Bedstemoder Ret i at advare sine Drengene mod de hujende, hvinende og skrigende kvindelige Væsner, der hver Dag i hele Sommertiden kan ses omkring paa vore Badeanstalter og høres langt ind over Kysten?

For det kan da umuligt, hverken af Fortid, Nutid eller Fremtid kaldes Velopdragenhed at skabe sig som utidige Unger eller hysteriske Frøer?

Metta Greger.

Från världens rösträttsfält.

I Jus Suffragii för den 1 augusti omförmåles ett i sanning komiskt bevis på de förvecklingar, hvartån det högst ojämna erkännandet af det nödvändiga och lämpliga i kvinnornas deltagande uti samhällets funktioner leder. Berättelsen härrör från Süd-Österreich och utgör ett rätt slående exempel på hur nya tidens kraf tränga igenom äfven i aflägsna landsändar och hur besvärligt det kan bli för förbryllade genomsnittsindivider, om dessa nya tiders kraf ej konsekvent genomföras.

Jus Suffragii berättar:

"I Süd-Österreich ha, liksom i större delen af det feodala Europa, kvinnliga fastighetsägare länge tillåtit att rösta genom ombud, och i de flesta trakter innebär detta blott att kvinnans egendom gaf hennes man eller närmaste manliga anhörige flera röster.

Men 1910 gjorde kommunalstyrelsen i Wiener-Neustadt och Waidhofen kvinnorna icke blott röstberättigade utan rösträttspliktiga, och däraf uppstod en kuriös komplikation.

I en af dessa städer finnes ett gammalt rikt och högkonservativt nunnekloster. Bakom sina höga murar och stängda portar ha klosterystrarna framlett sitt stilla lif, förmodligen med tankarna endast på sin religion. Om de voro nödsakade att uträtta något ärende, åkte de i sina ekipager och syntes aldrig gående ute. Helt plötsligt blefvo nu de fromma damerna rösträttspliktiga och befunno sig därigenom i trefaldigt trångmål. —

Om de vägrade att rösta, voro de straffbara enligt sin kommuns föreskrifter, lydte de dessa, voro de olydiga sin kyrkas lag, som bjöd dem att icke befatta sig

med denna världens angelägenheter, och om de afgåivo sina röster, hvartill de voro lagligt skyldiga, och ville de rösta med förstånd och insikt, ville de lägga åsido sin afskildhet och bevista politiska sammankomster, skulle de vara olydiga kejsarrikets grundlag, som i § 30 förbjuder kvinnor att ha något att skaffa med politik.

De vädjade i sitt dilemma till påven, och betydelsefullt nog gaf han dem särskild dispens för att utöfva sin röstplikt, hvarigenom de äfven blefvo öfvertygade om, att de närmast borde lyda kommunens lag och icke låtsa om det kejsarliga förbudet.

Valdagen kom, och i sina vagnar åkte nunnorna till vallokalen, där ett ytterligare hinder dock mötte i den fientliga hållningen hos en del af den protestantiska befolkningen, som hvarken gillade kvinnans rösträtt i allmänhet eller särskildt nunnornas. De anföllos, men försvarades af en annan del af hopen, och nedlade sedan ostörda sina genom lag aftvingade röster. Man kan dock tänka sig, att denna dag var den mest händelserika i deras lif, och att de knappast visste hvad de skulle tycka och tro, när den var förbi. Hur det än må förhålla sig därmed, är det dock visst, att tanken på kvinnans rösträtt härigenom införts i en högst oväntad afdelning af samhället."

I Belgien har också kvinnans rösträtt fått medhåll af katolikerna, och det af det skälet, att "kvinnans rösträtt antages skola tillföra det konservativa eller katolska partiet flera röster än de skulle förlora, om den tilltänkta belgiska rösträttsreformen med 'en man, en röst' ginge igenom." Nu existerar det i Belgien "allmän rösträtt"; det vill säga hvarje manlig medborgare om 25 år har en röst men kan få två eller till och med tre, beroende på vissa kvalifikationer.

Socialdemokraterna äro i princip för K. P. R., men finna beviljandet inopportunt just nu, emedan det liberala partiet, som går med på "en man, en röst," är bitert afvot mot kvinnans rösträtt. Det katolska, konservativa partiet har således genom sin motvilja mot afskaffandet af tilläggsrösterna kommit att på sitt program uppställa formeln för verkligt "allmän rösträtt": En röst åt hvarje medborgare, man eller kvinna.

Storstrejken ägde som bekant rum i våras i Belgien, och följden därpå var, att regeringen utsåg en kommitté, som skulle undersöka saken och fördenskull studera röst-rättsförhållanden i andra länder.

Denna kommitté består af 31 medlemmar, och Fédération belge pour le Suffrage des Femmes begär nu noggranna uppgifter om villkor och fordringar i de länder, där kvinnor ha kommunal eller politisk rösträtt eller båda delarna. Dess sekreterare, Mademoiselle van den Plas, motiverar sin begäran därmed, "att många af kommitténs medlemmar i princip äro för kvinnans rösträtt" och att Belgiens L. K. P. R., "i tillägg till de upplysningar i kvinnofrågan, som regeringen samlar och som troligtvis icke bli fullständiga, önskar förse kommittén med sådana, som direkt beröra vår sak."

I Danmark, där kvinnorna under den förra ministären stodo rätt nära sitt mål, bildades den 21 juni en ny radikal ministär under ledning af den radikale för detta premiärministern Zahle. Ministären har på sitt program en grundlagsförändring, enligt hvilken män och kvinnor få lika valrätt till riksdagens båda ting. Regeringen har för detta förslag en öfverväldigande majoritet i Folketinget, där endast 7 konservativa röster af 114 äro däremot, men ännu är det omöjligt att förutsäga förslaget öde i Landstinget. Medan fru Elna Munch, hvars man är medlem af ministären af den 21 juni 1913, slutar sitt anförande till Jus Suffragii så här: "Ehuru det således är omöjligt att säga, när vi få politisk rösträtt, är det klart, att ingen förändring i grundlagen kommer att göras utan att medföra full medborgarrätt åt kvinnor", finns det andra länder, där kvinnorna äro storglada för ett långt mindre tecken till framsteg i rösträttsvägens uppförbackar.

Den 6 juni antog staden Paris' municipalråd enhälligt följande resolution:

Municipalrådet, som gillar franska kvinnors kraf på kommunal rösträtt, uttrycker sin förhoppning, att Dussanssay-Buissons motion så snart som möjligt må behandlas i deputeradekammaren.

Den 3 juli antog generalrådet för departementet Seine enhälligt samma resolution, hvilken visserligen förut antagits af flera dylika råd, men dessa båda särskildt nämnda antagas skola komma att utöfva mest inverkan på deputeradekammarens beslut.

Mr Buissons utredning om skälen för att tilldela kvinnor kommunal rösträtt och valbarhet kommer att utdelas till alla medlemmar af kammaren, när denna sammanträder, och Union Française pour le Suffrage des Femmes, Frankrikes L. K. P. R., hoppas att motionen skall behandlas före årets slut.

Ellen Wester.

Jönköpings F. K. P. R. och pensionsnämndsvalen, Från Jönköpings F. K. P. R. skrives: "Hvad pensionsnämnderna här beträffar sökte F. K. P. R:s medlemmar påverka stadsfullmäktiges ledamöter att i hvarje af stadens tre pensionsnämnder insätta åtminstone en kvinnlig ledamot och en suppleant, men när valnämndens förslag blef synligt, upp tog det endast manliga namn och uteslutande fattigvårds- och taxeringsmän. Vi opponerade oss då i en insändare i stadens fyra tidningar samt i en skrivelse till stadsfullmäktige, hvilket hade den inverkan, att valnämnden åter sammanträdde och uppgjorde nytt förslag, enligt hvilket sedermera valdes två kvinnliga ledamöter: fruarna A. Lithman och H. Lundberg, samt tre suppleanter: fröknarna S. Sandwall, A. Sjöstrand och E. Wigh".

Det hjälper, som synes, att vara energisk.

Arbeta för namninsamlingen!

Förlofvade sjuksköterskor.

En förlofvad sjuksystems bittra öde", "Klosterandan in-
om sjuksköterskeåren", "Sjuksköterskehemmen som
nunnekloster" — med dessa och andra uppseendeväckande
öfverskrifter ha en del artiklar varit försedda, som i dessa
dagar förekommit i dagspressen. De skildra i dystra färger
hur en ung sjuksköterska, endast på grund af ingången
förlofning, hindrats att skriva in sig vid Fredrika-Bremer-
Förbundets sjuksköterskebyrå och att vinna inträde i Röda
Korset och hur hon därigenom gått miste om flera för-
mänliga platser. Saken har säkerligen lifligt diskuterats
och måste gifvetvis väcka olikartade reflexioner till lif hos
alla, som intressera sig för sjukvård eller själfva tillhört
sjuksköterskeåren.

Den stora allmänheten, som ej vidare tänkt sig in i
saken, frågar sig nog med häpnad: "Är det möjligt, att
i våra dagar ett sådant tyranni får förekomma, skola då
sjuksköterskor ej få förlofva sig, skola de ej vara likställda
med alla andra arbetande unga flickor?" På förlofnings-
frågan kan svaret ej vara mer än ett. Naturligtvis skal
en sjuksköterska ha rätt att ingå förlofning och äktenskap.
Ofta äro sjuksköterskor mer än andra kvinnor lämpade
att bli goda hustrur och mödrar. De ha fått lära plikt-
troget arbete och äro vanligen praktiska och dugliga.

Men här skulle jag vilja tillägga: en sjuksköterska, som
förlofvat sig, bör, om det är henne möjligt att på annat
sätt förtjäna sitt uppehälle, ej för länge kvarstå i
sjukvården — detta både för sin egen och för patienter-
nas skull.

Oändligt många exempel skulle kunna uppräknas på
huru utarbetade sköterskor, som gift sig utan en förutgå-
ende hvilotid efter sitt ansträngande arbete, i årtal fått
lida af följderna af öfveransträngningen, till stort men för
dem själfva, för man och barn. Att börja ett äktenskap
med slitna nerver och försvagade kroppskrafter hämnar
sig alltid.

Ser man saken ur sjukvårdens och de sjukas synpunkt,
måste äfven medgifvas, att dessa äro bättre tjänade med
sköterskor utan "biintressen". Detta påstående kan synas
hårdt, men är dock en ovedersäglig sanning.

Ingen, som ej själf pröfvat därpå, kan förstå i hvilken
oerhörd grad en sjuksköterskas arbete tager både kroppens
och själens krafter i anspråk. De jäktande dagliga plik-
terna, det ständiga ansvaret, som ej får släppas hvarken
natt eller dag, då människolif stå på spel, medlidandet för
många ömmande fall gör att en sjuksköterska, om hon
med allvar vill ägna sig åt sitt kall, måste afstå från
många, aldrig så oskyldiga intressen och nöjen, i långa
tider t. o. m. från umgänget med de sina. Utan att hvar-
ken "skenhelighet" eller "klosteranda" behöfva förekomma,
ligger det i arbetets natur, att det ofta blir en sjuksköterska
omöjligt att utan försummelser dela på sina in-
tressen. Tid och krafter räcka helt enkelt ej till. Här,
om någonsin, är det ofta missbrukade slagordet: allt
eller intet på sin plats.

Om den mängd af unga flickor, som nu söka sig in
på sjuksköterskebanan för att där förtjäna sitt uppehälle,

ville på förhand noga betänka, att sjukvården är en bana,
hvilken man måste börja med föresats att osjälfviskt tjäna
de lidande; ett arbete, där det fordras mer än ett blott
slentrianmässigt fullgörande af dagliga plikter, så skulle
de själfva mången gång besparas misräkningar. Vi skulle
få färre sköterskor, men alldeles säkert bättre och allvar-
ligare sådana. —

Att en sjuksköterska, när hon förlofvat sig, knappast
kan för längre tid med fullt samma intresse gå upp i sitt
kall är ju helt naturligt. Hur skulle hon kunna det —
det vore nästan omänskligt begärtd. Hon må aldrig så
punktligt fullgöra sina plikter, det ligger i sakens natur,
att tankarna långa stunder äro borta från patient och sjuk-
sal. Den blifvande maken, det egna hemmet hägrar för
henne, planer uppgöras för snart sammanträffande m. m.,
och stor själföfvinnelse fordras, för att ej en viss tank-
spriddhet hos sköterskan stundom skall bli märkbar för
patienten. En sjuk människa är förunderligt känslig —
och egoistisk. Hon känner sig sårad af en otålig min,
ett kort svar, af sköterskans ifver att komma iväg, för att
icke tala om verkliga försummelser — i så fall blir det
klagomål — vanligen ej till sköterskan själf, utan till den
anstalt eller hem, som sändt ut henne.

För att återkomma till "fallet syster X", som gifvit
upphof till dessa reflexioner, ligger det ju inom möjlig-
hetens gräns, att något sådant klagomål kommit till veder-
börandes öron och sålunda afgjort hennes öde. "Äreröriga
beskyllningar" behöfver det därför alls icke ha varit tal
om. Med de vackra betyg och vitsord syster X. säger sig
äga, bör det dock vara henne ganska lätt att på enskild
väg få sjukvård och vinna sin utkomst.

För den, som ej är inne i alla detaljer, är det omöj-
ligt att i detta fall bilda sig något fullt rättvist omdöme.
Pinsamt är det i alla händelser alltid, att i offentliga tid-
ningar läsa dylika anklagelser och hätska utfall, särskildt när
det gäller sjukvården och dess utöfvare. En utomstående
gripes vid genomläsandet af artiklarna i fråga lätt af tanken,
att konfliktens orsak ej ovillkorligen måste sökas i för-
domar och ogenhet hos de anklagade sjuksköterskeby-
råernas ledning, utan att felet kanske får sökas hos "syster
X." själf.

De flesta sjuksköterskor i Stockholm eftersträfvat, sedan
de slutat sin elevkurs, att vinna inträde i någon af de två
förmästa sjuksköterskebyråerna därstädes. Det ger dem
en viss ställning och större lätthet att erhålla förmånliga
platser. Också äro Fredrika-Bremer-Förbundets sjukskö-
terskebyrå och Röda Korset öfverlupna med inträdesansök-
ningar och nödsakade att i allmänhetens och sitt eget in-
tresse göra ett ganska strängt urval bland de sökande.
För att en förlofvad sköterska, som med all sannolikhet
efter ganska kort tid åter lämnar föreningen och den plats
hon genom dess bemedling erhållit, skall vinna inträde,
fordras säkerligen alldeles särskilda rekommendationer.

Att en sjuksköterska, som med heder genomgått sin
kurs och som kvarstår i det hem eller den förening hon
från början tillhört, skulle uteslutas därur endast på
grund af att hon förlofvar sig — det vore förvisso ett upp-
rörande orättvist handlingssätt, som, därom är jag öfver-

Arbeta för Dagny

genom att gynna dess annonsörer

tygad, ej förekommer i våra dagar. Ur egen erfarenhet kan jag tvärtom anföra ett nyligen inträffadt fall, som bevisar motsatsen. För något år sedan förlofvade sig på en af våra utbildningsanstalter, som hvilat på religiös grund, en ung sköterska. Hon fick därefter kvarstå ungefär ett år som afdelningssköterska på sjukhuset, och då hon stod ensam i världen, firades sedan hennes bröllop af anstalten.

Missförhållanden och orättvisor kunna förekomma inom sjukvården så väl som öfver allt annorstädes i denna skröpliga värld, men man bör noga pröfva förhållandena och äfven gå till rätta med sig själf, innan man för orättfärdighet och trångsinne offentligen anklagar de anstalter, hvilka bland andra uppgifter äfven ha den att vaka öfver sjuksköterskekårens anseende.

C. C.

Litteratur.

Thorönsborg. Af *Louise Stenbock, f. Mörner.*

Grefvinnan Stenbock, som förlidet år utgaf en intressant skildring af sin fädernegård Herrborum, har i en nyutkommen vacker publikation tecknat konturerna af det närbelägna Thorönsborgs utveckling till sin nuvarande slottslika ståtlighet. Det på källstudier byggda gedigna arbetet anger sig anspråkslöst som en framställning af ägarelängden, men ger inom denna snäfvta begränsning ett perspektiv öfver ett stycke svensk jords öden genom tiderna ända från 1300-talet.

Vi se sundet mellan den stora ön i Östergötlands skärgård och fastlandet uppgrundas och Thorön öfvergå till halfö. Vi se denna halfö vid farleden till Söderköping eftersträfvad af den ena medeltida stormannen efter den andra, ja, af Karl Knutson undandragas Vadstena kloster, dit den donerats. Vi se den år 1500 öfvergå i Gyllenstierneättens ägo och, efter att i tre århundraden och mer ha gått i arf inom den, bli arfvegoods inom den med Gyllenstierna befryndade Mörnerska släkten, i hvars ägo den alltjämt befinner sig. Vi se det första anspråkslösa stenhuset vid viken, där sundet fordom skar in, efterträdas af det präktiga slott, som den gamle karolinen Göran Gyllenstierna byggde åt sin brorson och som också efter många förvecklingar slutligen blef hans. Och vi lägga bort boken med ett lefvande intryck af hur fem olika sekels vindkast brusat fram öfver Thorön, medan generation efter generation förvaltats och förkofrat sitt arf.

Det vackert och förnämt utstyrda arbetet, utfördt på uppdrag af den nuvarande ägarinnan, grefvinnan Ebba Mörner, prydes af ett flertal porträttafbildningar, vyer och interiörer. Det är tryckt i en liten upplaga på endast 200 nummerade exemplar.

Sigrid Leijonhufvud.

Kvinnoorganisationer i Wien.

Af *Olly Schwarz.*

Öfversättning från förf:s manuskript.

II.

En af den wienska kvinnorörelsens yngsta döttrar och tillika dess växtkraftigaste är husmödrarnas sammanslutning i en konsumtionsliga, hvilken under namn af Österrikes husmödrars riksorganisation ensamt i Wien redan öfverskridit ett antal af 10,000 medlemmar och som har att uppvisa en ständig nybildning af lokalföreningar i landsorten. Knappast har väl någon annan förening förstätt att i en sådan grad röra upp den offentliga opinionen, att så stå på den konsumerande stadsbefolkningens intressen och vinna inflytande hos förvaltningsnämnder. Massmötena, hvilka föreningen anordnar inom Wiens alla distriktsgrupper, de utomordentligt väl skolade kvinnliga talarna och agitatorerna, det hvarje vecka såsom bilaga till en mycket läst tidning utkommande organet för husmoderorganisationen eröfra äfven de mest afsides stående och vinna ständigt nya anhängare åt saken.

Som en frukt af detta duktiga arbete lyckades det detta år att efter en årslång, förbittrad kamp få tre kvinnor invalda i styrelsen för Wiens första konsumtionsförening, en af 45,000 medlemmar bestående sammanslutning.

Så mot allt förnuft det än förefaller, att ensamt män skulle ha att besluta i hushållsfrågor, och då i detta fall det var en så godt som ensamt af kvinnor bestående väljarmassa, så var dock denna seger för kvinnorna mycket svår vunnen.

Af fullt så stor betydelse som detta är riksorganisationens samarbete med den handelspolitiska kommittéen, som, tillsatt af staden Wien, omfattar alla intressekretsar och har till uppgift att vara med om att utarbete det 1817 i kraft trädande handelsfördraget mellan Österrike och Ungern. En exposé från riksorganisationen har framlagts för kommittén för att precisera stadsfruarnas fordringar gent emot agrarernas orättmätiga anspråk. Med insteget i denna viktiga kommitté, där husmödrarna ha säte och stämma vid sidan af stadens, handelskammarens och andra yrkeskorporationers representanter, var det första steget taget till att försäkra kvinnorna tillträde till kommunala angelägenheter ordnande. Så finna vi också nu de båda ledarinnorna för organisationen, fru Freund-Marcus och Helene Granitsch, liksom representanter för socialdemokratiska och katolska kvinnoorganisationer, i staden Wiens bostads-, tjänstefolks- och provianteringsutskott. I det senare ligger en omfattande utredning af fru Granitsch öfver mjölktilförseln, fru G. anses vara expert i denna fråga. Med anledning af ett nytt lagförslag i neder-österrikiska landtdagen angående privattjänar-

Pellerins Växt-Margarin

ersätter det finaste mejerismör.

innors ställning uppträdde husmodersorganisationen energiskt i tal och skrift emot de såväl för husbondefolket som tjänarinnorna tryckande bestämmelserna, ett framträdande, som också delvis följdes af önskad resultat. Härmed var vägen banad för kvinnornas vidare inflytande på kommunalförvaltningen och andra förvaltningsgrenar. Och en dag skall man kanske i Österrike — öfverraskningarnas land — få upplefva den ovanliga händelsen, att det blir husmödrarna, hvilka eröfra den politiska arenan och de statsborgerliga rättigheterna åt sina medsystrar.

Som samlingspunkt för alla kvinnoföreningar, som mötes- och församlingslokal intar Nya kvinnoklubben en viktig plats. Klubben utgör medelpunkten för de intellektuella kvinnokretsarna, i dess trefliga rum anordnas föredrag och goda musikaliska underhållningar, från den utgår alltid nya impulser, den omfattar alla det offentliga arbetets områden, tar del i de nya sträfvandena. Klubben håller ett godt och billigt middagsbord för själf-försörjande kvinnor, har ett med samtliga dagliga tidningar, vecko-, månads- och konsttidningar för sedt läsrum samt ett vackert bibliotek, därtill ett särskildt kvinnobibliotek, upptagande vetenskapliga arbeten af kvinnor, memoarer, biografier och bref af betydande kvinnor samt de bästa handböcker öfver kvinnorörelsen. Ofta arrangeras i klubben konstutställningar, af målarinnor, etsare och amatörfotografer, äfven handarbeten och konstindustriella saker utställas.

Under den i juni i Wien hållna rösträttsförkonferensen var klubben apaterad till kongressbyrå, och klubbens samtliga styrelsemedlemmar togo den verksamaste del i de mödosamma förarbetena. Det ståtliga förlopp, som denna förkonferens fick — till största delen rösträttskommitténs ordförandes, fru Nini von Fürth, förtjänst — har visat, att äfven i Wien finns det resonans för lojala sträfvanden för statsborgerliga rättigheter åt kvinnorna. Trots den yttre inskränkning, som den ominösa författningsparagrafen 30 innebär — förbud för kvinnor att grunda politiska föreningar eller taga del i sådana — har ofvannämnda kommitté redan utfört ett anmärkningsvärdt arbete: en mängd petitioner ha inlämnats till parlamentet, talrika möten hållits och ett eget rösträttsblad utgifves.

Alla här nämnda föreningar ha anslutit sig till Förbundet för österrikiska kvinnoföreningar, hvilket åter ingår i det internationella världskvinnoförbundet, I. C. W. Det österrikiska förbundets ordförande är fru Marianne Hainisch, den österrikiska kvinnorörelsens doyenne och ledarinna. Genom sin vinnande, älskvärda personlighet, genom den aktning hon åtnjuter inom alla lager och genom sin bjudande auktoritet har hon förstätt att ur en liten begynnelse skapa ett mäktigt förbund bestående af 90 lokalföreningar. På skolväsendets område — reform af borgarskolan, samundervisnings- och flickmellanskolors införande, öppnande af alla yrkessko-

lor, petitionerande om tillträde för flickor till den juridiska fakulteten och tekniska högskolan — har förbundet att uppvisa viktiga resultat af sin verksamhet, såväl som vid löneregleringen för lärarinnor och för barnmorskor samt vid förbättrandet af skådespelerskornas villkor.

Det bör icke underlåtas, att i denna artikel hänvisa på att de högre undervisningsanstalterna för flickor — lycéer, gymnasier, realgymnasier och Wiens handelsakademi för flickor, en fyraklassig handelsmellanskola — äro helt öfverlåtna åt det kvinnliga privatintresset, såväl i fråga om att upprätta och underhålla dessa skolanstalter som att arbeta på deras utveckling i modern riktning.

* * *

Genom dessa korta meddelanden, hvilka ej göra anspråk på att vara fullständiga, ha dock i hastiga linjer konturerna af den intellektuellt framåtsträfvande kvinnovärldens arbetsfält uppdragits.

Vid sidan af den rena välgörenhetsverksamheten har nu kommit en ny världsåskådning med sociala synpunkter: uppfostran till själfhjälps, utbildning och organisation, höjande af kvinnans ekonomiska och rättsliga ställning.

Bilden af den fängslande wienskan, med hennes glada, lefnadsfriska väsen, vinner blott genom att därtill kommer hennes allvarliga arbete och sträfvanden. Hennes rika lif och mångsidiga anlag sättas därigenom i sin rätta belysning.

Notiser.

Ett uttalande i reglementeringsfrågan. På föranstaltande af Jönköpings samtliga kvinnoföreningar hölls d. 11 dennes ett stort offentligt möte med anledning af det väntade lagförslaget i prostitutionsfrågan. Efter föredrag af fröken Ina Rogberg, hvari dubbelmoralen framhölls såsom roten till de i sedligt afseende så upprörande nu existerande samhällsliga missförhållandena, antogo de till 500 uppgående åhörarna följande resolution:

„Femhundra kvinnor af skilda stånd och arbetsområden, samlade till möte i Ynglingaföreningens hörsal i Jönköping den 11 sept. 1913, uttala en kraftig protest mot det s. k. reglementeringssystemet, hvilket, redan länge utdömdt ur moralisk, social och juridisk synpunkt, nu yttermera genom af k. m:t tillsatta kommitterades utredning visats sakna det sanitära värde, som gångna tider tillmätt detsamma.

Vi protesterar äfven emot det af den k. kommitténs majoritet framställda önskemålet, att lösdrifvarlagen skulle förklaras äga tillämpning på de s. k. helyrkesprostituerade kvinnorna. Ty med denna dess tillämpning skulle det icke bli det lastbara lefvernet såsom sådant, som komme att bestraffas, utan endast en viss grad däraf hos vissa personer. Och det är vidare att förutse, att samma tillämpning skulle framskapa skenycken såsom skyddande förklädnad för de prostituerade, hvaraf följden skulle bli ett ytterligare nedpressande af redan nu allt för låga arbetslöner.

Slutligen vilja vi betona, att enligt vår mening de åtgärder samhället finner sig böra vidtaga till förekommande

af de smittosamma könssjukdomarnas spridning böra utan våld riktas mot båda könen.

Under uttalande af vår anslutning till de båda reservanternas i den k. kommittén professor J. E. Johanssons och direktör O. Westerbergs i betänkandet framlagda åsikter, vilja vi uttala den förhoppningen, att regering och riksdag vid sina besluts fattande i denna sak måtte bygga på det förslag dessa reservanter framlagt."

Den kvinnliga yrkesutbildningen. Med anslag af Stockholms stadsfullmäktige har Sällskapet för folkundervisningens befrämjande i sitt hus, Grefturegatan 44, Stockholm, anordnat yrkesskola för unga kvinnor, där under 9 månaderskurser fullständig utbildning bibringas dels i klädsömnad, dels i husliga sysslor (företrädesvis matlagning), dels i barnavård. Dessutom meddelas åt samtliga eleverna undervisning i sjukvård, hygien, samhällslära och svensk litteratur.

Dessa kurser lämpa sig synnerligen väl för unga kvinnor i åldern 17—25 år, vare sig de önska förbereda sig för det husmoderliga kallet eller de vilja förskaffa sig en yrkeskicklighet, hvaraf de kunna ha sin utkomst.

Birger Jarlsstenen vid Bjälbo. Den vackra tanke, som samlat Östergötlands kvinnor: att resa en minnessten åt Birger Jarl, har nu realiserats. Förliden söndag restes Bjälbostenen invid Bjälbo kyrka. Vid stenens af-täckning hölls tal af prins Carl. Den i allo vackra högtidligheten avslutades med unison sång af "Oss välsigna och bevara", under det att den af Ingrid Ylva, Birger Jarls moder, skänkt kyrkklockan sände ut sin klang genom rymden.

Man sörjer för de kvinnliga vetenskapsidkarne i Norge. Den s. k. Kristiania-kommittén för 50 års studenterjubilanterna i Kristiania har tagit ett vackert initiativ till uppmuntrande af vetenskapliga studier i det ett cirkulär utsändts af kommittén med uppmaning att insamla pengar till bildande af en fond för vetenskapsidkare. Som hittillsvarande vetenskapliga stipendier och legater med högst få undantag endast kommit manliga studerande till del, säger sig kommittén ha tänkt "at femtiaarsstudenternes fremtidslegat till befording av særlig begavede og lovende videnskapsdyrkeres arbeider bør anvendes uta'ukkende till fordel for kvindelige studier".

Insänd litteratur.

Wahlström & Widstrand, Stockholm: **Daniel.** Ett lifsöde af *Lucie Lagerbielke* (Vitus). — **En sällsam upplevelse.** Af *Lucie Lagerbielke* (Vitus). — **Om konservering af kött och vildt.** Af *Märtha Silfverhjelm.*

Albert Bonniers förlag, Stockholm: **Monologen.** Dikter af *Jörgen Block.* — **Sången om den eldröda blomman.** Af *Johannes Linnankoski.* Aukt. öfversättning från finskan af *Bertel Gripenberg.* Andra upplagan. — **125 sätt att tillaga soppor, krämer och birätter till soppor.** Sammanställda af *D. F.*

P. A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm: **Svenska studier i litteraturvetenskap.** Af *Fredrik Böök.*

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.)

20-årig bildad

musikalisk flicka önskar till nov. plats i bättre familj eller hos ensam dam. Villig deltaga i hemmets alla göromål. Kunnig i enkel sömnad och handarbeten. Genomgått hushållsskola. Svar till »Familjemedlem», Vingåker p. r.

Bildad tysk dam

(28 år) önskar 1 nov. komma i god svensk familj, helst i stad. Kunnig och duglig i husliga sysslor och trädgårdsarbete. Barnkär. Familjemedlem. Ref. Svar snarast möjligt till Fru Anna Pries, Bisdamitz, b/ Bobbin, Deutschland.

19 års flicka,

som aflagt realskoleexamen, önskar plats på kontor eller som skriftrådgivare i familj. Svar till »Hösten 1913», Ljusnans expedition, Bollnäs.

Flicka

önskar plats att såsom familjemedlem, tillsammans med husmodern, deltaga i alla husets sysslor i godt, gärna musikaliskt hem i Stockholm. Svar till »A.», »Hällen», Edsbruk, Småland.

Enkel

och anspråkslös 20 års flicka, som ämnar bli sjuksköterska, önskar plats i mellersta Sverige eller Stockholm hos läkare att biträda vid mottagning och hjälpa till med hvarjehande sysslor. Fullt kunnig i sömnad. Tacksam för snart svar till »Sjuksköterska», Strömstad p. r.

Ung bildad barnsköterska

önskar plats. Svar emotes under följande adress »Intresserad barnsköterska», Strömstad, p. r.

Ung flicka

önskar plats i god familj, helst på landet att vara behjälplig med sömnad eller som husmoderns hjälp. Goda rek. Svar till »20 år», Borås p. r.

Plats

önskas till hösten af barnkär och pålitlig flicka. Föregående plats i läkarfamilj för barnen. Svar till »23-årig», Köping p. r.

Exam. kv. sjukgymnast.

med flerårig praktik önskar plats i fam. Intresserad och van vid sjukvård. Svar till »Goda rekommendationer», Sv. Dagbladets exp., f. v. b. Stockholm.

Bildad flicka

önskar till hösten komma i treflig familj för att under god husmoders ledning vinna praktik i ett bättre hems skötande. Är villig att deltaga i alla i ett hem förekommande göromål. Helst i Stockholm eller dess närhet. Svar till »Sällskap och hjälp», Helsingborg p. r.

LEDIGA PLATSER.

Sjuksköterskeplatsen

vid epidemisjukhuset i Hvetlanda är ledig att tillträdas omedelbart. Kompetensvillkor: Minst ett års tjänstgöring å sjukhus samt en, helst två månaders kurs i epidemisjukvård.

Lönen: 360 kr. pr år jämte fri bostad, vedbrand och lyse; samt fri kost under de tider patienter vårdas å sjukhuset.

Matlagningen (och tvätten) å sjukhuset verkställs af sköterskan när patienternas antal och tiden sådant medgifva.

Rätt till sjukvård ute i köpingen efter särskild taxa då sjukhuset ej är belagdt.

Ansökningstiden utgår den 30 september. Ansökningshandlingar (med meritintyg, åldersuppgift och läkarebetyg) insändas till e. provinssiällkare Nils Örne, Hvetlanda.

Ordinarie folkskolläraryrketjänsten

vid Simonsbo fasta folkskola (litt. F) i Husby, Kopparbergs län, kungöres härmed till ansökning för den 4 instundande oktober. Barnantal omkring 40. Afstånd til järnvägsstation 3 kilometer. Grundlön 1,000 kr., en månads överläsning, för slöjdundervisning 60 kr. (Begynnelselönen således kr. 1,185.) Tjänsten tillträdes den 1 jan. 1914.

Husby (adress Dala-Husby) den 1 september 1913.

Skolrådets ordförande.

Enkel,

arbetsam, helst bildad flicka kunnig i matl. bakn. och sömnad erhåller plats 28 okt. hos ensam dam. Städskans finnes. Svar med foto och rekomm. till Fru S. Agardh, Helsingborg.

Husföreståndarinna

(medelålders) erhåller plats okt. el. nov. hos landtbrukare, änkling med en gosse om fem år. Sökanden bör vara van att deltaga i alla hushålllets detaljer för att undervisa och öfvervaka sina biträden samt dessutom äga erforderlig uppfostran för umgängeslivet i ett »bättre» hem. Kristliga grundsatsar önskvärda, hvarjämte företräde lämnas sökande med intyg om förmåga att handleda barn och någon musikalisk underbyggnad. Ansökan med betygsafskr. ref. och uppgift å lönepret. samt om möjligt foto till D. Ulf, Kungsladugården, Strömsholm.

En enkel

och anspråkslös lärarinna som vill läsa med tvenne flickor 14 och 7 år. Den förra i fjärde klass elementarskola för flickor och den senare i vanliga småskolämnen. Sökande skall vara musikalisk och kunna undervisa i musik samt vara något slöjdekunnig. Lästid från början eller medio af sept. Lön 275 å 300 kr. för 8 månader. Allt fritt. Larsson, Margreteborg, Harplinge.

För kapitalister, särskild fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning
(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10-4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

*"En svensk symaskin
bör finnas i hvarje
svenskt hem."*

Utomordentligt lätt gång, mycket stor hastighet, korta nålar, största hållbarhet mot slitning samt stor spole äro de förnämsta egenskaperna hos

Husqvarna
Central Bobbin
Symaskiner,

som på grund häraf alltid arbeta till sin ägares belåtenhet.

OBS! Förmånliga afbetalningsvillkor.

**Åberopa alltid
annonserna i
DAGNY!**

Rösträttsbyrån.

Allm. Tel. 147 29. **Lästmakaregatan 6, 1 tr.** Riks. Norr 600.

Öppen hvardagar 12-5 e. m. Månd. och torsd. äfven 7-8 e. m.

Namninsamlingsbyrån, Lästmakaregatan 6, 3 tr. är öppen hvardagar kl. 3-5 e. m.; Måndagar och onsdagar äfven 7-8 e. m. För anmälan af medhjälpare vid namninsamlingen till kvinnornas opinionsyttring Allm. Tel. 22 78.

**Kvinnliga
arbetsområden.**

Utbildningskurser m. m.
Muntliga och skriftliga
upplysningar genom

**Fredrika-Bremer-
Förbundets Byrå,**
48 Klarabergsgatan.

A. B. Nordiska Kompaniet.

**Textilafdelningen Thyra Grafström
Stockholm.**

**Permanent utställning af
färdiga och påbörjade arbeten
samt material.** Råd vid in-
redning af våningar m. m.

Undervisning
i Italiensk spets- och annan konstsoöm.

Ständigt på lager därtill hörande material:

Svensk- Fransk- och Bömisk Spetstråd.

- - - Rikt urval af Spetsmönster. - - -

**Föreningen för kvinnans politiska röst-
rätt i Stockholm**

sammanträder tisdagen den 23 sept. Kl. 8 e. m. i Viktoriasalen, Tunnelgatan 19.

Ärenden: 1. Namninsamlingen.

2. Föredrag om rösträttskongressen i Budapest.

Årsafgifter kunna erläggas. Nya medlemmar vinna inträde. Medlemskort böra uppvisas vid ingången.

Andelsägare i Föreningen Dagny

kallas till extra sammanträde måndagen den 29 sept. kl. 7.30 e. m. å Fredrika-Bremer-Förbundets lokal, Klarabergsgatan 48, Stockholm, för slutligt afgörande af den sedan årsmötet hvilande frågan om Föreningen Dagnys upplösning.

STYRELSEN.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

"I tidens frågor". Af *Metta Greger.*

Från världens rösträttsfält. Af *Ellen Wester.*

Förlofvade sjuksköterskor. Af *C. C.*

Louise Stenbock: Thorönsborg. Rec. af *Sigrid Leijonhufvud.*

Kvinnorganisationer i Wien. II. Af *Olly Schwarz.*

Insänd litteratur.

Notiser.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**